

*defines its development prospects and strategies for vital functions. One of the central vectors of preschool education is to create conditions for the full development of the child in school, which in turn can be ensured only by the high professionalism of educators with a strong set of skills competitive personality qualities and potential of professional self-development. The modernization of the system of education nowadays poses new requirements for professionalism of the educators of pre-school educational institution.*

*This primarily involves updating the objectives and content of the institutions of postgraduate pedagogical education. This primarily involves updating the objectives and content of the institutions of postgraduate education, reorientation of forms and methods of organization based on a new educational and ideological paradigm.*

*Thus, summarizing the above, we note that we have considered the essential characteristics of the category of professionalism regardless of the specific type of work are the most common invariants. Relevant areas for further development of this problem is to consider the special invariants of professionalism that reflect the characteristics of specific types of work. In our case, it is to identify the substantive nature of research is a key concept in terms of educational activities.*

**Keywords:** *professionalism, professional, self-development, teacher, pre-school educational institution.*

## **РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АКОМПАНеМЕНТУ ЗА СЛУХОМ У КЛАСІ ЗАГАЛЬНОГО ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ФОРТЕПІАНО**

**УДК: 371.15+78+378.147+78.07**

**Лисюк С.Р.**

*У статті розглядається роль та значення формування навичок акомпанементу за слухом у процесі підготовки музикантів, які навчаються у класі загального та спеціалізованого фортепіано.*

**Ключові слова:** *музична освіта, загальна підготовка музиканта, акомпанемент у класі загального та спеціалізованого фортепіано.*

*В статье рассматривается роль и значение формирования навыков аккомпанемента по слуху в процессе подготовки музыкантов, которые обучаются в классе общего и специального фортепиано.*

**Ключевые слова:** *музыкальное образование, общая подготовка музыканта, аккомпанемент в классе общего и специального фортепиано.*

## **THE ROLE AND THE IMPORTANCE OF DEVELOPING OF THE TRICKING OUT ACCOMPANIMENT IN A GENERAL PIANO CLASS**

**Lysyuk S.**

*In this article we examine the role and the importance of developing of the picking out accompaniment skills in the preparation of musicians, who study in general piano classes in specialized educational institutions.*

*The key words: musical education, a musician's general training, accompaniment in a general piano class.*

*Постановка проблеми у загальному вигляді.* Музичний рівень кваліфікованого музиканта-виконавця, який повинен бездоганно володіти інструментом, бути добрим ансамблістом та надалі педагогом, здатним кваліфіковано допомагати студентові вирішувати складні проблеми сумісної творчої діяльності, формується у процесі навчання. У сучасній музичній освіті провідним засобом формування всіх музичних якостей є цілеспрямований педагогічний вплив. У цьому контексті виникає проблема ефективного використання теоретичних та практичних засобів в умовах підготовки у класі загального та спеціалізованого фортепіано. Для виховання майбутніх фахівців різних музичних напрямів слід створити професійну атмосферу, що спрямована на самореалізацію особистості виконавця, розвиток його музичних здібностей.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.* Проблематику виховання і педагогічні проблеми підготовки у класі фортепіано досліджували такі видатні педагоги, як Л. Гінзбург, І. Гофман, Г. Коган, Б. Мілич, Г. Нейгауз, Є. Тімакін, А. Шапов та ін. Результат аналізу робіт, присвячених процесу підготовки музикантів, свідчать про необхідність подальшого дослідження, зокрема, розробки програми навчання у класі загального та спеціалізованого фортепіано, яка допоможе студентові розвивати музичні здібності та якості.

*Формулювання цілей статті.* Мета даної статті полягає у визначенні ролі та вагомості формування навичок акомпанементу за слухом у процесі професійної підготовки музикантів, які навчаються у класі загального та спеціалізованого фортепіано.

*Вклад основного матеріалу дослідження.* Заняття у класі загального та спеціалізованого фортепіано допомагає студентам інших спеціальностей значно розширити музичний світогляд, формувати навички музицірування та розуміння музичної мови. В цьому контексті – фортепіано, у першу чергу, допомагає на практиці ознайомитися з величезними фактурними можливостями фортепіано. Не можна також не наголосити на провідній ролі фортепіано в розвитку гармонійного й поліфонічного слуху з перших кроків навчання. Ознайомлення із широким колом музичних творів вітчизняних і закордонних композиторів сприяє розширенню кругозору студентів і дозволяє значно поглибити загальнотеоретичний і культурологічний аспекти музичної мови взагалі. Вміння володіти інструментом фортепіано є важливим компонентом навчання в музичних закладах. Відділення або клас загального та спеціалізованого фортепіано поєднують студентів, які займаються на різних музичних інструментах. Заняття на фортепіано надають можливість музикантові володіти палітрою звукових виразних можливостей, розвивають всі види слухового уявлення.

Можливість відтворювати багатоголосну музику вирізняє фортепіано як найважливіший музичний інструмент для виконання соло, акомпанементу й перекладань симфонічної музики. Також фортепіано є базовим інструментом для вивчення теоретичних дисциплін, тому студентам, що навчаються на духовому, струнному, хоровому, народному й композиторському відділеннях, так необхідний курс ознайомлення з інструментом.

Будь-яка професійна музична підготовка повинна насамперед створювати перед собою завдання розвитку основних здатностей в процесі навчання. Заняття в класі загального та спеціалізованого фортепіано сприяють усебічному розвитку музиканта, тут формуються навички акомпанементу по слуху, читання нот з листа, запам'ятання багатоголосної фактури.

На заняттях в класі загального та спеціалізованого фортепіано, студенти, що навчаються на духовому, струнному, хоровому, народному й композиторському відділеннях, розвивають основні музичні здібності. В педагогічній практиці під основними музичними здібностями розуміють три якості особистості, такі як: відчуття ритму, музичну пам'ять, музичний слух. Ґрунтуючись на дослідженнях провідних науковців у даній науковій галузі, встановлено що поняття «музичний слух» має дуже великий аспект значення, але чітко окресленого змісту немає. Слухові здібності переважно приймають за почуттями тональності або з абсолютним слухом. Одночасно із слуховою здатністю спостерігається здатність до уявлення музичних тонів та їх відносин без допомоги інструменту або голосу. Переважна більшість видатних музикантів-педагогів вважають, що слухові здібності надані самою природою й при музичних заняттях виявляють себе, мовби в повну силу [2]. Видатний музикант, композитор, педагог М.А. Римський – Корсаков розглядав «музичний слух» тільки як здібність особистості та поділяв «музичний слух» на дві групи :

- 1) елементарні слухові здатності;
- 2) абсолютні слухові здатності.

Елементарні слухові здатності М.А. Римський-Корсаков визначав як «здатність вірно співати, або награвати мелодію, або фразу», в якій увиразнюється гармонійний і ритмовий слух, а в кожному з них, у свою чергу, виокремлюються такі здатності: слух музичного строю, слух ладу, почуття темпу, слухове почуття розміру. Необхідно відзначити, що один надзвичайно важливий прояв елементарного слуху – чутливість щодо точності інтонації, яка виражається як у здатності власне самого виконавця дотримуватися точної інтонації, так і у здатності оцінювати точність інтонації чужого виконання. Таким чином, елементарні слухові здатності є якісним своєрідним сприйняттям мелодії, що проявляється в особливостях самого сприйняття, у дізнаванні та відтворенні мелодій і в чутливості до точності інтонації [9, с. 161].

Робота з студентами над музичними творами є надзвичайно різноманітною. Її зміст визначається не тільки досліджуванним твором, але й спеціалізацією, яку здобуває студент, його здатностями й розвитком. Багато чого залежить також від творчих поглядів і особистих якостей студента чи то вокаліста чи оркестранта. Однак відмінності в ході роботи, дозволяють виявити в ній положення загального порядку, які дуже характерні для всіх спеціалізацій. Ці відмінності відносяться до розвинення слуху студента, як мелодійного та і гармонійного [5]. Основою музичного слуху є ладове почуття, що розуміється як здатність розрізняти ладові функції окремих звуків мелодії, їх стійкість і нестійкість, «тяжіння» звуків один до одного. Ладове почуття виражається насамперед у тому, що одні звуки мелодії сприймаються як стійкі, тобто, як такі, що дають враження завершеності при закінченні на них мелодій. Вони не вимагають переходу до інших звуків, тоді як інші звуки сприймаються як нестійкі в мелодії, лишають при завершенні на них враження незакінченості,

незавершеності тавнаслідок цього потребують переходу до стійких звуків [9, с. 164].

Розглядаючи поняття «музичного слуху», науковці виокремлюють таке поняття - «абсолютний слух». Науковець Б. Теплов такій музичний слух відносить насамперед до питання відчуттів. Абсолютний слух – це якісна своєрідність відчуття музичного звуку, що проявляється в процесах дізнання й відтворення звуку. Поза процесами пам'яті «абсолютний слух» ніяк практично не проявляється. Отже, «абсолютний слух– це є здатність чути в ізолюваному звуці музичну висоту, віддиференційованувід тембрових компонентів. Ця здатність проявляється в дізнанні й відтворенні висоти окремих звуків без співвіднесення їх з іншими звуками, висота яких відома» [9, с.140-151]. На практиці зі студентами у класі загального та спеціалізованого фортепіано, провідну роль з розвитку музичного слуху відіграє заняття з акомпанементом, яке надає багатство різноманітності фактури та відкриває перед студентом широкі можливості для повноцінного музичного навчання й виховання. Вміло підбираючи репертуар, педагог керує розвитком студента, домагається необхідних результатів. Робота над кожним музичним твором повинна розглядатися і як одне з чергових завдань у всьому процесі навчання. Чим значнішим є твір за художнім задумом, тим складнішим він є для студента, тим значучим стає завдання. Розвиток музичного слуху залежить від того як студент відчуває мелодію. Важливим засобом при розвитку мелодійного слуху є програвання на інструменті мелодійного малюнка п'єси в ускладненому варіанті, а саме, окремо від партії супроводу. Як наступний корисний прийом можна запропонувати відтворення мелодії на фоні акомпанементу із проспівуванням мелодії вголос (нотами), потім те ж саме завдання, але із проспівуванням мелодії «всередині себе», тобто активним внутрішньо-слуховим переживанням. [8, с. 40-45] У процесі розвитку музичного слуху принциповим є поступове виховання внутрішнього слуху – одного з найважливіших та найбільш складних розділів музичного виховання.

Розглядаючи проблематику розвитку музичного слуху М.А.Римський-Корсаков вказував на важливість розвитку саме внутрішнього слуху, який, спираючись на його визначення, може розглядатись як особлива здатність щодо уяви та переживання, опорою на зовнішні звучання, здатність до розумової уяви музичних визначень [7]. Для розвитку внутрішнього слуху найчастіше використовуються такі прийоми як добір акомпанементу за слухом, виконання п'єси в уповільненому темпі з установкою на прослуховування наступного розгортання музики. Для розвитку такого слуху слід запропонувати роботу добору акомпанементу за слухом у музичному творі який має дуже простий гармонійний план. У процесі розвитку музиканта вміння дібрати акомпанемент за слухом надає майбутньому виконавцю можливість працювати з музичними творами, що не мають гармонійного супроводу. Особливо така професійна робота дуже важлива для супроводу музичних вокальних творів, які взагалі можуть бути без партії фортепіано. Щоб вміти дібрати акомпанемент за слухом, слід володіти базовими навичками: ладу, акордів, гармонійними переходами, що часто застосовуються в певному стилі. Отже студент, вивчаючи різні акорди та музичні послідовності, розширює власну фантазію до імпровізації, переходячи від більш легких до складних фактур. Така підготовка є дуже важливою для музикантавиконавця, вона впливає на творчий розвиток та надає можливість

розвивати музичний слух. Виховання й розвиток музичного слуху є основним завданням у музичній педагогіці, оскільки слух є основною складовою у розвитку музиканта-виконавця, який виступає як соліст та ансамбліст.

*Висновки.* В процесі навчання особливе значення надається підготовці в класі загального та спеціалізованого фортепіано, де кожен студент має можливість розвивати власні здібності та якості. Формування навичок добору акомпанементу за слухом дає нам можливість стверджувати, що така робота не лише спрямована на можливість реалізації людиною власних індивідуальних особливостей й надає можливість втілити власну творчу ідею, яка дає студентові здатність відобразити уяву музичної мови. Студент інтерпретує музичний твір, а його поняття і вміння вказують на рівень творчого розуміння. Таким чином, слід наголосити, що добір акомпанементу за слухом розвиває всі види музичного слуху, надає можливість втілити власну музичну думку, розвиває гармонійне мислення, що є дуже важливим для майбутніх професійних музикантів будь-якої галузі.

### Література

1. Баренбойм Л.А. Музыкальная педагогика и исполнительство / Л. А. Баренбойм. – Л. : Музыка, 1974. – 335 с.
2. Березовский Б. Л. Методика выявления музыкальных способностей у детей / Б. Л. Березовский // Вопросы психологии. – 1981. – 94 с.
3. Гофман Й. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре / Й. Гофман. – М. : Классика-XXI, 2007. – 188 с.
4. Голубовская Н. О музыкальном исполнительстве / Н. Голубовская. – М. : Музыка, 1985. – 142 с.
5. Кабалевский Д. Б. Педагогические размышления / Д.Б.Кабалевский / АПН СССР // Избранные статьи и доклады. – М. : Педагогика, 1986. – 188 с.
6. Коган Г. М. Работа пианиста / Г. М. Коган. – М. : Классика-XXI, 2004. – 206 с.
7. Мильштейн Я. И. Вопросы теории и истории исполнительства / Я. И. Мильштейн. – М. : Сов. композитор, 1983. – 234 с.
8. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога / Г. Г. Нейгауз ; [ред. Д.В. Житомирский]. – М. : Гос. муз.изд., 1958. – 269 с.
9. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей / Б.М. Теплов; [ред. Л.И. Генсипоровская]. – М.-Л. : Академия пед. наук РСФСР, 1947. – 335 с.

### THE ROLE AND THE IMPORTANCE OF DEVELOPING OF THE TRICKING OUT ACCOMPANIMENT IN A GENERAL PIANO CLASS

*Lyssjuk S.*

**Abstract.** *The musical level of a qualified performer who is the master of instrument, a good ensemble player and an expected teacher, who has the ability to give children a high-quality help and to solve difficult problems in common creative activity, is formed in a teaching process. In modern musical education the most important way of forming all musical qualities is the task-oriented pedagogical influence. In this context there is a problem of effective using of theoretical and practical methods during the teaching in a general piano class. We need to create the professional atmosphere for future specialists in different musical directions. It must be directed at the performer's self-realization and the developing of his or her musical talents.*

*In teaching process in teaching process we attach our importance to the training in a general piano class, where every student has an opportunity to develop his talents and abilities. The developing of the picking-out accompaniment skills give us the possibility to confirm that this activity gives us not only the possibility for the performer's self-realization, but to embody his own creative idea. The student interprets the musical composition, and his conception and skills show the level of his creative comprehension. In that way we must emphasize that picking-out accompaniment develops all kinds of ear for music, gives the possibility to embody his own musical conception, improves the harmonic thinking and it's very important for musicians of any branches.*

### **РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ**

**УДК: 330.131.7**  
**Черненко Н.М.**

*У статті уточнено сутність поняття «ризик-менеджмент», обґрунтовано особливості управління навчальним закладом на засадах ризик-менеджменту в сучасних умовах. Розкрито закони, принципи, функції ризик-менеджменту.*

**Ключові слова:** принципи, функції, ризик-менеджмент.

### **РИСК-МЕНЕДЖМЕНТ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ**

*В статье уточнена сущность понятия «риск-менеджмент», обоснованы особенности управления учебным заведением на основе риск-менеджмента в современных условиях. Раскрыты законы, принципы, функции риск-менеджмента.*

**Ключевые слова:** принципы, функции, риск-менеджмент.

### **RISK MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE TOOL FOR EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT**

**Chernenko N.M.**

*The article deals with the concept of «risk management». The essence of this phenomenon is clarified, some peculiarities of management of an educational institution on the basis of risk management in modern conditions are determined. Rules, principles and functions of risk management are revealed as well.*

**Keywords:** principles, functions, risk management.

**Постановка проблеми.** З розвитком соціально-економічних процесів, духовним відродженням та реформуванням освіти в Україні, модернізацією існуючих навчальних закладів і появою їх нових типів виникає нагальна потреба у створенні сучасних моделей управління навчальними закладами на засадах ризик-менеджменту. Основні аксіоми ризик-менеджменту базуються на існуванні протилежності двох зон економічної діяльності – безризикової зони і зони абсолютного ризику, а саме: в реальній управлінській діяльності завжди